

2010 ÅRS INVENTERING AV FÅGELSKÄR I VÄNERN

Resultaten från 2010 års inventering av fågelskär i Vänern sammanfattas här i korthet. Måsfåglar och tärnor uppträdde i tämligen goda–mycket goda antal. Enda undantaget av i Vänern mer spridda arter var havstrut som var fåtaligare än något tidigare år sedan inventeringsstarten 1994. Fisktärnorna var färre än 2009 men ändå förhållandevis många. För skrattnås, fiskmås, silvertärna och dvärgmås gjordes högstanoteringar liksom för vadaren strandskata. Mycket oväntat fanns revirhävdande roska på fem fågelskär. Flertalet andfåglar förekom i något lägre antal än föregående år. Slutligen bekräftades ännu en gång att den kraftiga ökningen av storskarvbeståndet i Vänern under en följd av år efter nyetableringen 1989 avstannat. De senaste sex åren har runt 3 000 par påbörjat häckning vid sjön.

Vänerns fågelskär har inventerats varje år sedan 1994. Vid 2010 års inventering noterades drygt 37 000 revirhävdande måsfåglar och tärnor (individer). Detta är nästan 3 000 fler än föregående år, och t.o.m. något fler än tidigare högstanotering 2007. Fiskmås, skrattnås och silvertärna sågs i rekordhöga antal, ca 14 400, 8 600 resp. 900 individer. Gråtrutbeståndet ökade för andra året i följd efter bottenåret 2008, men är fortfarande mindre än omkring millenieskiftet då det var som störst. Havstrut har däremot uppträtt i ungefär oförändrat låga antal de tre senaste åren med lägstanotering 2010.

En ny måsfågel, dvärgmås, tycks vara på väg att mer varaktigt etablera sig som häckfågel på fågelskär i Vänern. Sedan 2003 har den årligen häckat i litet antal. 2010 fanns minst 8 par på fågelskär i sjöns nordöstra skärgård. Skräntärna har däremot, om än mycket fåtaligt, häckat i Vänern under samtliga inventeringsår. 2010 fanns för åttonde året i följd ett enda häckande par jämfört med 2–3 par dessförinnan.

De första åren efter millenieskiftet påträffades ett onormalt stort antal sjuka och döda vuxna sjöfåglar på bl.a. fågelskär i Vänern. Proportionellt sett tycks gråtrut, men även havstrut, ha drabbats hårt av förlamningssjukdomen. Från 2010 års inventering finns inga rapporter som tyder på någon onormal sjöfågeldöd orsakad av sjukdom. Däremot kan havstrutens sparsamma uppträdande de tre senaste åren delvis vara ett resultat av onormalt stor dödlighet tidigare år. Samtidigt tyder 2009 och än mer 2010 års inventeringsresultat på att gråtrutbeståndet är inne i en återhämtningsfas.

Från vissa fågelskär med tillsynes intakta kolonier av måsar och trutar i framför allt Vänersborgsviken rapporteras frånvaro av, alternativt mycket få, ruvande fåglar och dunungar. Fenomenet att många vuxna individer i en måsfågelkoloni aldrig tycks påbörja häckning har uppmärksammats i Vänern även vid ett antal tidigare tillfällen åtminstone sedan början av 1970-talet.

Allt mer tyder på att det häckande storskarvbeståndet i Vänern nu passerat sin högsta nivå. Fr.o.m. 2005 har populationen pendlat runt 3 000 par med förhållandevis små mellanårsvariationer. År 2010 noterades 2 874 par fördelade på 19 häckningslokaler, jämfört med 2 973 par på 16 lokaler 2009. I flera kolonier var häckningsframgången mindre god eller t.o.m. dålig 2010. På flera häckningsöar konstaterades predation och/eller störning från havsörn, skarvens i stort sett enda naturliga fiende. Mycket

beklagligt vandaliserades minst en skarvkoloni av människor. Ett sådant ingrepp drabbar dessutom även fågelskärets övriga häckfåglar.

Inventeringen av fågelskär omfattar hela Vänern och utförs varje år. Därmed går det att följa både de årliga och de mer långsiktiga förskjutningar av fågelbestånd som förekommer mellan olika Vänerskärgårdar. Fiskmåsens uppträdande 2009 och 2010 får illustrera skeendet. År 2010 inräknades totalt i Vänern 17 % fler fiskmåsar än föregående år. I flera av sjöns skärgårdar avvek utvecklingen dock starkt från den totala. Störst avvikelse uppvisade två av sjöns mest "fiskmåstäta" skärgårdar, Lurö-Millesviks skärgård (se bilaga 2) med 75 % fler fiskmåsar än 2009 samt Lidköpings skärgård med Kinnevik (se bilaga 2) med 18 % färre fiskmåsar än föregående år.

Roskarl påträffades häckande på fågelskär i Vänern 1935 och har därefter funnits nästan varje år. Vid inventeringarna 1994–1998 inräknades årligen runt 10 revir. Efter en snabb minskning var arten helt, eller näst intill helt borta under en följd av år efter millenieskiftet. Roskarlen har även minskat längs södra Sveriges kuster och finns nu upptagen som en hotad art på den svenska rödlistan. Att 5 revir påträffades i Vänern 2010 var därför mycket oväntat. Fyra av reviren fanns inom en mycket begränsad men örik del av norra Dalbosjöns ytterskärgård. Inte ens under 1990-talet, då Vänerns samlade bestånd av roskarl var ungefär dubbelt så stort som 2010, fanns mer än högst två par i detta skärgårdsavsnitt.

Trots skiftande väderleksförhållanden som försvårade planeringen, kunde allt fältarbete genomföras inom den avsedda tidsperioden 8–18 juni. Ett stort tack till alla medverkande för en väl genomförd inventering år 2010!

För Vänerns vattenvårdsförbund samt Länsstyrelserna i Värmlands och Västra Götalands län

Thomas Landgren
Åsgatan 6
547 31 GULLSPÅNG
Tel: 0551-207 12
0706-76 07 94
E-post: landgren.natur@tele2.se

Bilagor:

- 1. Totalsiffror för Vänern 1994–2010*
- 2. Siffror för inventeringsområde 1–9 år 2010*

Bilaga 1 (sid 1)

Sammanfattning av inventeringsresultaten för Vänern åren 1994-2010.

Artnamn	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Knölsvan	16	15	13	19	16	6	10	13	43	29	45	38	26	24	13	33	38
Grågås	7	30	113	8	31	8	17	56	36	29	103	130	150	219	245	1164	1107
Kanadagås	519	656	398	345	698	474	716	533	584	715	360	283	741	404	375	678	453
Vitkindad gås	6	4	5	8	14	18	19	22	5	12	9	16	14	7	17	17	8
Bläsand	2	9	5	6	1	11	1	2			5		14	12	1	14	8
Snatterand		2	4	10	3	5	13	9	8	2	4	6	17	37	23	34	23
Kricka	3	3	9	1	19	22	5	2	47	5	5	5	26	89	22	30	5
Gräsand	107	107	130	149	94	156	208	220	130	153	161	140	207	181	128	211	182
Stjärtand														1			
Årta																1	
Skedand		2			1	1	2		2			1			2		
Brunand		1	1			1		4					3				
Vigg	7	3		11	24	40	23	29	6	24	24	40	17	46	24	19	6
Ejder		1				2					1	2	1	1	1		1
Knipa	25	17	10	35	25	40	30	23	31	34	63	41	30	60	40	45	51
Småskrake	231	281	278	285	337	223	283	292	365	376	384	473	591	632	460	420	446
Storskrake	100	57	90	112	64	48	55	62	63	46	56	53	59	82	29	49	32
Storlom	65	61	51	37	64	60	56	50	60	61	48	64	70	70	60	58	59
Skäggdopping	12	23	4	15	15	9	6	33	19	22	37	33	13	23	23	17	17
Storskarv	288	403	579	796	958	1094	1140	1534	1647	1971	2289	2919	3139	2869	3089	2973	2874
Gråhäger	5	8	6	7	6	8	10	12	11	22	13	17	10	9	8	8	6
Sothöna									2	6	1	3	1	1	3	4	

Siffror med fet stil anger antalet revirhävdande individer.

Siffror med fet + kursiv stil anger antalet revir.

Övriga siffror anger antalet individer (utan utvärdering av ev. revirsbeteende).

Endast arter som bedöms som möjliga häckfåglar på Vänerns fågelskär redovisas i tabellen.

Bilaga 1 (sid 2)

Artnamn	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Strandskata	50	67	48	66	57	68	57	58	62	66	59	69	64	61	73	54	82
M. strandpipare			2	1	2	1			1	2	2	2	1		1	1	1
St. strandpipare				1					1			1		1	1		1
Tofsvipa				1	4		1		7	8	7	8	8	11	22	9	13
Storspov											1						
Rödbena	1														1	1	1
Drillsnäppa	68	49	48	68	85	52	63	47	73	74	79	77	108	104	72	91	91
Roskarl	11	12	11	9	10	4	4	9	6	3	1		1		1	2	5
Kustlabb	1	1	1			1		1									2
Dvärgmåså	5	3	16	11	94	16	1		18	1+58	1+26	3+14	4+20	6+82	3+127	4+59	8+20
Skrattmåså	2134	4925	4777	5590	6521	5366	4412	3591	5845	6713	5122	7435	7789	8086	7130	7817	8620
Fiskmåså	8332	9657	9273	9370	10408	11053	10510	10266	11384	11814	10450	13984	12524	14354	11371	12330	14440
Silltrut	75	97	102	86	149	192	131	175	200	209	187	220	268	293	234	305	287
Gråtrut	6559	7617	7501	7589	7867	8147	7011	7460	8282	7580	6603	6838	6112	6946	5450	6594	6952
Havstrut	780	860	780	755	813	693	752	687	787	712	685	709	739	758	634	632	609
Skräntärna	2	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Fisktärna	3095	3024	3185	3804	3474	3095	3612	3185	4391	4553	5448	4479	5246	5880	6115	5822	5360
Silvertärna	227	272	287	345	322	387	625	384	558	522	436	520	653	809	768	800	901
Småtärna														1	1		
Svarttärna	4	2		1		1	1		2		1+1	1	3	1+4	1	1+1	

Siffror med fet stil anger antalet revirhävdande individer.

Siffror med fet + kursiv stil anger antalet revir.

Övriga siffror anger antalet individer (utan utvärdering av ev. revirsbeteende).

Endast arter som bedöms som möjliga häckfåglar på Vänerens fågelskär redovisas i tabellen.

Vänernsborgrsviken

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Knölsvan	12				
Grågås	962				
Kanadagås	49				
Bläsand	2	2			
Snatterand	4	2	2		
Gräsand	14	11	3		
Knipa	24		7		
Småskrake	25	14	11		
Storskrake	8		6		
Storlom	7			5	5
Skäggdopping	3				
Storskarv				473	7
Brun kärnhök					1
Strandskata	12			9	5
Mindre strandpipare	2			1	
Större strandpipare					1
Tofsvipa	2			1	
Kärnsnäppa					2
Drillsnäppa	17			13	
Kustlabb					1
Dvärgmås					3
Skrattmås	1125				197
Fiskmås	1653				199
Silltrut	33				
Gråtrut	256				250
Havstrut	40				33
Skräntärna	2				
Fisktärna	294				23
Silvertärna	5				
Kråka	2				

Köpmannebro-Tösse skärgård

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Knölsvan	7				
Grågås	12				
Kanadagås	90				
Vitkindad gås	4				
Snatterand	8	4	4		
Gräsand	52	45	6		
Ejder	1		1		
Knipa	14		14		
Småskrake	103	49	44		
Storskrake	7	6	1		
Storlom	25			16	5
Skäggdopping	5				
Storskarv				390	343
Gråhäger					1
Fiskgjuse					2
Strandskata	20			13	2
Större strandpipare					1
Brushane					6
Drillsnäppa	13			12	
Kustlabb					1
Skrattmås	1708				45
Fiskmås	4215				16
Silltrut	99				3
Gråtrut	852				11
Havstrut	125				2
Fisktärna	384				4
Silvertärna	50				1
Kråka	17				
Korp	1				

Lurö-Millesviks skärgård

Sammanfattning 2010

Art	Antal	Hane	Hona	Revir	Ej häckande
Knölsvan	4				
Grågås	30				
Kanadagås	92				
Gräsand	10	4	6		
Knipa	3	2	1		
Småskrake	85	45	40		
Storskrake	5	1	4		
Storlom	26			15	9
Storskarv				159	30
Havsörn					1
Brun kärrhök					1
Fiskgjuse					3
Strandskata	24			14	2
Större strandpipare					1
Tofsvipa	7			4	1
Drillsnäppa	17			12	
Roskarl	7			4	
Skrattmås	602				4
Fiskmås	2220				9
Silltrut	11				
Gråtrut	1052				2
Havstrut	171				11
Fisktärna	843				3
Silvertärna	102				
Stenskvätta	1				
Kråka	5				

Segerstads skärgård med Kattfjorden

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Knölsvan	4				
Grågås	46				
Kanadagås	22				
Gräsand	28	24	4		
Småskrake	39	19	19		
Storlom	16			9	4
Skäggdopping	1				
Storskarv				153	23
Strandskata	21			12	6
Drillsnäppa	9			9	
Roskarl	2			1	
Skrattmås	364				1
Fiskmås	2428				47
Silltrut	24				
Gråtrut	1403				3
Havstrut	60				4
Fisktärna	397				9
Silvertärna	196				
Stenskvätta	2				
Kråka	4				
Korp	2				

Karlstad-Kristinehamns skärgård

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Knölsvan	8				
Grågås	2				
Kanadagås	90				
Kricka	1	1			
Gräsand	29	12	4		
Vigg	6	5	1		
Knipa	6	1	2		
Småskrake	55	27	23		
Storskrake	7	2	5		
Storlom	10			6	
Skäggdopping	7				
Storskarv				333	12
Gråhäger					3
Strandskata	8			5	
Större strandpipare					1
Tofsvipa	2			1	62
Drillsnäppa	11			10	
Dvärgmås	15			8	9
Skrattmås	3148				5
Fiskmås	1069				10
Gråtrut	920				5
Havstrut	73				16
Fisktärna	1028				10
Silvertärna	462				2
Kräka	7				

Åråsviken

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Kanadagås	6				
Småskrake	9	7	2		
Strandskata	1			1	
Tofsvipa	4			2	
Rödbena	1			1	
Drillsnäppa	4			4	
Skrattmås	4				
Fiskmås	161				5
Gråtrut	12				
Havstrut	7				
Fisktärna	231				4
Silvertärna	15				
Kråka	3				

Mariestads skärgård

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Knölsvan	3				
Grågås	3				
Kanadagås	41				
Snatterand	1	1			
Gräsand	24	19	5		
Sjööorre	1	1			
Knipa	1		1		
Småskrake	57	28	26		
Storskrake	3		3		
Storlom	4			3	
Skäggdopping	1				
Storskarv				757	1
Fiskjuse	2			1	
Strandskata	13			9	
Tofsvipa					1
Kärnsnäppa					1
Drillsnäppa	14			12	
Dvärgmås					4
Skrattmås	1225				18
Fiskmås	699				1
Silltrut	5				
Gråtrut	1298				4
Havstrut	51				
Fisktärna	771				68
Silvertärna	12				3
Kråka	7				

Djurö skärgård

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Grågås	43				
Kanadagås	6				
Gräsand	5		1		
Småskrake	10	4	5		
Storlom	4			2	
Storskarv				37	1
Strandskata	3			2	
Drillsnäppa	1			1	
Skrattmås	105				
Fiskmås	397				1
Silltrut	1				1
Gråtrut	174				1
Havstrut	15				
Fisktärna	488				1
Silvertärna	18				

Lidköpings skärgård med Kinnevik

Sammanfattning 2010

<i>Art</i>	<i>Antal</i>	<i>Hane</i>	<i>Hona</i>	<i>Revir</i>	<i>Ej häckande</i>
Grågås	9				
Kanadagås	57				
Vitkindad gås	4				
Bläsand	6	6			
Snatterand	10	6	1		
Kricka	4				
Gräsand	20	7	8		
Sjööorre	1		1		
Knipa	3		3		
Småskrake	65	25	25		
Storskrake	3		1		
Storlom	9			5	
Storskarv				572	1
Gråhäger				6	
Strandskata	28			18	7
Större strandpipare	1			1	
Tofsvipa	10			5	10
Kustsnäppa					2
Gluttsnäppa					1
Drillsnäppa	27			19	
Dvärgmås					4
Skrattmås	339				23
Fiskmås	1603				21
Silltrut	114				1
Gråtrut	985				100
Havstrut	67				
Fisktärna	924				3
Silvertärna	41				